క రాజు కథలు

- సింగీతం శ్రీనివాసరావు

నా మాట

అప్పుడెప్పుడో - కాలేజీల కాలం. ఖాసా సుబ్బారావుగారు, గోరా శాస్త్రిగార్ల ప్రోత్సాహంతో భారతి, స్వతంత్రలాంటి పత్రికల్లో కొంతకాలం నా రచనా కేళి సాగింది. ఆనాడు రాసిన "అంత్యఘట్టం" నాటికను ఇప్పుడు కూడా ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయంలాంటి చోట్ల ప్రదర్శిస్తున్నారంటే అదో తృప్తి. ఆ రోజుల్లోనే టంగుటూరి సూర్యకుమారిగారు నటించి, ప్రదర్శించిన ‘చిత్రార్జున‘ నాటకం పాటలతో సహా రాశాను. ఈ ప్రదర్శనను పండిత జవహర్ లాల్ నెహ్రూగారు ఢిల్లీలో చూశారు. ఆ తర్వాత టామ్ బకన్ అనే స్కాట్లండ్ రచయిత దీనిని ఇంగ్లీషులో తర్జుమా చేస్తే, దీన్ని అమెరికాలో తెలుగు పాటలతో ప్రదర్శించారు. ఈ తర్వాత నేను పెద్దగా రాసిందేది లేదు. "మీ సినిమాలకి మీరే మాటలు రాస్తే బాగుంటుంది" అని జంధ్యాలగారు చాలాసార్లు చెప్పారు. ఆయన మాటల్ని కాదనలేక పుష్పక విమానం తీశాను. "మీరు పాటలు రాయండి" అంటూ వేటూరిగారు ఎప్పుడూ ప్రోత్సహిస్తూ వుండేవారు. ‘భైరవద్వీపం‘లో ఒకపాట ఆయన రాయాల్సింది. ఎన్నాళ్ళకూ ఆయన దర్శనం లభించకపోయేసరికి గత్యంతరం లేక నేనే "విరిసినది వసంతగానం" పాట రాశాను. ఆ పాట బాగా రాశానని వేటూరిగారు మెచ్చుకోవడం నాకొచ్చిన పెద్ద అవార్డు.

మళ్ళీ ఇన్నాళ్ళకు కాలేజి రోజుల ఉత్సాహం మళ్ళీ పుట్టుకొచ్చింది. ఆ రోజుల్లో పింగళి నాగేంద్రరావుగారు నా చేత స్క్రిప్టు ఒక రఫ్ వర్షన్ సీన్లు రాయించేవారు. వాటిల్లోంచి ఎన్నో ఐడియాలూ, శ్రీకృష్ణార్జునయుద్ధంలో అర్జునుడి పేరు ‘అజిభీధఫవిశ్వేసకి‘ లాంటివి ఎన్నో వచ్చేవి. ఇంట్లో వాటిని ఫెయిర్ కాపీ చేసే పని నా అర్ధాంగి కల్యాణిది. మళ్ళీ ఆ రోజులు గుర్తొచ్చేలా ఈ కథల్ని కల్యాణే ఫెయిర్ కాపీ చేసింది. ఈ కథల్ని ఆనందిస్తూ - "ఎంజాయ్" చేస్తూ అంటే కరెక్ట్‌గా చెప్పామనిపిస్తుంది - రాశాను. చదివిన వాళ్ళూ ఎంతో కొంత ఎంజాయ్ చేస్తే మరింత ఆనందిస్తాను.

సింగీతం శ్రీనివాసరావు

మిత్రులు సింగీతం శ్రీనివాసరావుగారికి నాకూ కనీసం 50 ఏళ్ళ పరిచయం. ఆయన భారతికి ‘అంత్యఘట్టం‘ రాసే రోజుల్లో నేనూ భారతికి రాస్తున్నాను. దరిమిలాను ఆయన సినిమా రంగంలో స్థిరపడిన తర్వాత యిద్దరం కలిసి చాలా సినిమాల్లో పనిచేశాం. ఆయన దర్శకత్వం, వహించిన సినిమాలకు నేను రచన చేశాను. ఆయన దర్శకత్వంలో నేను నటుడిగా పనిచేశాను. ఈ రెండూ చెయ్యకపోయినా ఆయన తీసే అన్ని సినిమాల కథలూ ముందుగా నాకు చెప్పి నాతో చర్చించడం ఒక ఆనవాయితీ. నాకు వారి నాన్నగారు రామచంద్రరావుగారు తెలుసు. ఈ విషయాన్ని ఇంత విపులంగా, ముందు చెప్పడానికి కారణం - ఆయన సెన్సాఫ్ హ్యూమర్‌తో నాకు అయిదు దశాబ్దాల బంధుత్వం ఉన్నదని చెప్పడానికి.

'ఆదిత్య 369'లో నేను, టినూ ఆనంద్, అమ్రేష్‌పురీ నటిస్తున్నాం. మరొకరెవరో గుర్తులేదు. వాళ్ళ చెవులకి వైర్లు బిగించి - భయంకరంగా వయొలిన్లు వాయించే ఏర్పాట్లు చేశారు. ఆ శబ్దాలకి వారి చెవుల్లోంచి రక్తం కారుతుంది. నా చేత ఒక డైలాగ్ చెప్పించారు శ్రీనివాసరావుగారు. నా బాస్ అమ్రేష్‌పురీతో అంటాను. "బాస్, మీరు చాలా గొప్పవారు. వయొలిన్స్ ద్వారా అద్భుతమైన 'వయొలెన్స్'ని సృష్టించగలుగుతున్నారు" అని. ఇది ఎప్పుడు జ్ఞాపకం వచ్చినా గిలిగింతలు పెట్టినట్టు నవ్వుకుంటాను.

శ్రీనివాసరావుగారు రాసిన కథల్ని చదవడం ఇదే మొదటిసారి. చదివాక - మొదట నిర్ఘాంతపోయాను. కారణం మెల్లగా చెబుతాను. అవి చిన్నపిల్లల కథల్లాగ అతి సరళంగా, అమాయకంగా చెయ్యి పట్టుకుని నడిపిస్తున్న పసివాడిలాగా నడిపించుకుపోయాయి. మంచి కథకి అది మొదటి, గొప్ప లక్షణం.

కాగా, మంచి భాష నేర్పేవాడు భాష శాస్త్రికావడం, బాగా పాడేవాడు తాలం బ్రహ్మయ్య, శివ భక్తుడు కాశీ విశ్వేశ్వరయ్య కావడం, దుర్మార్గులు కోరమీసాల కోటయ్య, మిడిగుడ్ల సిద్ధయ్య కావడం - యివన్నీ చిన్నపిల్లల కథలకి ఏమి తికమకలు లేని Stylisation. ఇక్కడితో ఈ కథలకి సంబంధించిన చిన్నపిల్లల ముద్ర ఆగిపోతుంది. చదివించే గొప్ప గుణాన్ని వాక్యాల, పేర్ల సన్నివేశాలతో సాధించారని చెప్పడమే నా ఉద్దేశం. అయితే వీటికి కేవలం చదివించే గుణం మాత్రమే ఉన్నదని సరిపెట్టుకోవడానికి వీలులేదు. లోకధర్మాన్నీ, లోకం తీరునీ, సమాజ స్వరూపాన్నీ అతి సునిశితంగా, కాని సున్నితంగా వెక్కిరించే - అది కేవలం వెక్కిరింత మాత్రమే కాదని అనిపించే సెన్సాఫ్ హ్యూమర్‌ని జతచేశారు. అదీ ఈ కథల్లో రచయిత సాధించినది.

సరళంగా చదివించి, సరసంగా నవ్వించి, 'అమ్మో!' అని తుళ్ళిపడేటట్టు చేసి సమాజంలోని వైపరీత్యానికి కనుబొమ్మలు ముడివేయడమో, కత్తులు నూరడమోకాక, నవ్వుతూ గాటుపెట్టే అందమయిన ఆయుధాన్ని సానబెట్టారు రచయిత ఈ కథల్లో. ఈ ధోరణిలో మార్క్‌ట్వెయిన్, భమిడిపాటి కామేశ్వరరావు వంటి రచయితల్ని స్ఫురణకు తెస్తారు రచయిత. అసలు ఏ రచయితయినా సమాజంలో అవకతవకల్ని చూసి కళ్ళెర్రజేయడం అతని పరిధిని దాటడం అనిపిస్తుంది నాకు. కానీ వ్యగ్రతల్ని చూపి నవ్విస్తూ వాటిని పాఠకుడి స్పృహలోకి తీసుకురావడం రచయిత పరిమితిగా నేను నమ్ముతాను. No Social Problem can be solved by any writer on paper. He can only create the consciousness. హాస్యం ఆ అపశృతిని ఫోకస్‌లోకి తెస్తుంది. ఆలోచించేట్టు చేస్తుంది. అంతవరకే రచయిత పని. తరువాత ఏ పనిని చేపట్టినా అది తనదికాని పనిని నెత్తిన వేసుకోవడమే అవుతుంది.

కొట్టండి చంపండి అనేవాడికంటే, అవినీతిని నవ్వుతూ అలంకరించి, కితకితలు పెట్టే రచయిత మంచి హెచ్చరికని చేయగలుగుతాడని నేను నమ్ముతాను. ఆ పనిని చాలా బాధ్యతగా, గంభీరంగా, ప్రొఫెషనల్‌గా, తనకి వారసత్వంగా వచ్చిన సెన్సాఫ్ హ్యూమర్‌తో ప్రతీ కథలోనూ చేసి చూపించారు.

హాస్యానికి అద్భుతమైన పదును ధ్వని. కేవలం నవ్వించే హాస్యం - వెకిలిగానూ, కొండకచో వెగటుగానూ ఉండవచ్చు. కానీ సమాజశీలాన్ని చిన్న గాటుతో ఉలిక్కిపడేటట్టు చేయడం ఆరోగ్యకరమైన ఉత్తమ హాస్యం లక్షణం. వెకిలి 'ధ్వనుల'ను రాబట్టే చాలామంది రచయితలు మనకున్నారు. అర్థంలేని 'పన్'లను వాడి కంపు కొట్టించే ఘనులున్నారు. నాకు వీరందరి మధ్యా సింగీతం ప్రత్యేకంగా, విభిన్నంగా దర్శనమిస్తారు. ఈ మాట చెప్తున్నప్పుడు నా మనస్సులో మార్క్‌ట్వెయిన్ ఉన్నారు.

ఆయన ఎప్పుడో ఇండియా వచ్చారట. దక్షిణాదిన చాకలి బండమీద బట్టలు ఉతకడం చూశారట. "ఆహా! ఒక్క భారతదేశంలోనే బట్టల్తో బండల్ని బద్దలు కొట్టే విచిత్రాన్ని చూశాను" అన్నారట.

హాస్యానికి వింతకోణం, సంధించగలిగితే వింత పదునూ, సమర్థుడి చేతుల్లో వింత అస్త్రమూ కాగలదు. ఈ పనులన్నీ చేయగల నిష్ణాతుడు సింగీతం శ్రీనివాసరావు. చేసి చూపిన వేదిక - "క రాజు కథలు."

గొల్లపూడి మారుతీరావు.

ఆదితాళం

రాజుగారి ఏకాంతమందిరంలోనికి అడుగు పెట్టిన మంత్రిని చూసి, "రండి మంత్రీ! సమయానికొచ్చారు. ఒకసారి ఈ కావ్యం చదవండి. దురదృష్టవంతులు కొందరు ఎదుర్కొనే కష్టాలను ఉద్రేక పూరితంగా వివరించాడు" అన్నాడు క రాజు అసలే కష్టాలతో సతమతమౌతున్న మంత్రి ఇప్పుడు కవిగారి కష్టాల్ని నెత్తిన పెట్టుకోడానికిష్టపడలేదు.

ఇప్పుడు మంత్రిని వెంటాడుతున్న క్లిష్ట సమస్యలు రెండు. మొదటిది పూర్తిగా స్వయంకృతాపరాధం. దీనికి మూలకారణం తమిళదేశం నుంచి వచ్చి రాజుగారి కొలువులో చేరిన ముసలి మృదంగ స్మార్ట్ పళని మణి అయ్యర్. మణిఅయ్యర్ మృదంగనాదం విన్నప్పుడల్లా ఆనందానికి బదులు క రాజులో ఒక నిరాశ అంకురించేది. ఇంతటి విద్యాంసుడు ఈ రాజ్యంలో లేడే అని. ఆ రోజు మంత్రి ఒక సలహా ఇచ్చాడు. రాజ్యంలో తాళజ్ఞానం వున్న అయిదుగురిని ఎంపిక చేసి వారిని మణిఅయ్యర్ శిష్యులుగా చేర్పిస్తే కొంతకాలానికి వీరే నిపుణులై రాజుగారి కోరిక తీరుస్తారు.

"మంచి సలహా" అంటూ క రాజు ఈ కార్యాన్ని మంత్రినే స్వయంగా నిర్వహించమని కోరాడు.

మంత్రికి సంగీత జ్ఞానం కొద్దిగా తక్కువ. రాగాలనీ, తాళాలనీ ఉన్నాయని తెలుసుగాని వాటి రూపురేఖలేమిటో అసలు తెలియదు. అందుకని సంగీతం తెలిసిన వాళ్ళనీ వీళ్ళనీ రహస్యంగా అడిగి అప్పటికే మృదంగం అభ్యసిస్తున్న నలుగురు యువకుల్ని ఎంపిక చేశాడు. ఈ సమయంలో తన ఇంటికి వచ్చిన మేనమామ వాళ్ళ ఊళ్ళో ప్రసిద్ధికెక్కిన తాళం వంశీయులను గురించి చెప్పాడు.

"తాళం బ్రహ్మయ్య అనే కుఱ్ఱవాడున్నాడు. అతను తాళం శివయ్య కొడుకు. తాళం రుద్రయ్యకు మనమడు. బాగా ఉన్నవాడు. తాళం వంశీయులు కనుక పుట్టుకతో వారిలోని ప్రతి అణువు తాళంతో నిండి ఉంటుంది. సందేహంలేదు" అన్నాడు మేనమామ.

మేనమామ తర్కానికి మంత్రి తలొగ్గక తప్పింది కాదు. తాళం బ్రహ్మయ్యను మణిఅయ్యర్ దగ్గరికి పంపాడు. మణిఅయ్యర్ లౌకికుడు. ఈ ఉద్యోగం పోతే ఇంత జీతం మరెక్కడా దొరకదనే సత్యాన్ని గ్రహించినవాడు. అందుకని మంత్రిగారి ఆజ్ఞానుసారం అయిదుగురినీ తన శిష్యులుగా తీసుకున్నాడు. పాఠాలు మొదలుపెట్టాడు. మొదటి నలుగురితో ఎటువంటి సమస్యా రాలేదు. బ్రహ్మయ్య దగ్గరికొచ్చేసరికి మణిఅయ్యర్‌కు ఒక ఘోరమైన నిజం తెలిసి వచ్చింది. బ్రహ్మయ్యకు ఇసుమంతకూడా తాళజ్ఞానం లేదని. గురువుగారు ఒకదారిలో వెళ్తే బ్రహ్మయ్య మరో దారిలో వెళ్ళేవాడు. తాళం సరిగా వెయ్యమంటే తొడమీద గట్టిగా కొట్టేవాడు. ఇక ఆగలేక మణిఅయ్యర్ శిష్యుణ్ణి పిలిచి, "బ్రహ్మయ్యా! ఇదేమిటి? నీకు బొత్తిగా తాళజ్ఞానం లేదు. ఇంటిపేరు తాళం కదా!" అనడిగాడు.

"అది ఒకప్పుడు మా వ్యాపారమండీ!" అన్నాడు బ్రహ్మయ్య. మణిఅయ్యర్‌కు అర్థంకాలేదు.

అవునండి, తాళాల వ్యాపారం. మా పూర్వీకులు మంచి నాణ్యత వున్న తాళాలు చేసేవారు. ఆ రోజుల్లో ప్రతి ఇంట్లోనూ, ప్రతి అంగట్లోనూ మేం చేసిన తాళాలే తప్ప వేరే తాళం కొనేవారుకాదు, వాడేవారూ కాదు. చివరకు రాజ్యంలోని చెఱసాలలకు కావలసిన తాళాలని ప్రభుత్వం వారు మాచేతే చేయించేవారు. అప్పుడు చేసిన తాళాల్ని ఇప్పటికీ వాడుతున్నారు. అంతటి నాణ్యత వున్న తాళాలు. దాని మూలకంగా మా వ్యాపారం బాగా దెబ్బతిన్నది" అన్నాడు బ్రహ్మయ్య.

"నాణ్యత గలవి చేస్తే వ్యాపారం ఎందుకు దెబ్బతిన్నది?" అన్నాడు మణిఅయ్యర్ అర్థంకాక.

"మరంతే కదండీ! కొన్నవారంతా మళ్ళీ కొనే అవసరం లేకుండా వాటినే వాడేటప్పటికి కొన్నాళ్ళకు మా దగ్గర కొనేవాళ్ళెవరూ రాలేదు. అప్పుడు ఆ వ్యాపారాన్ని పక్కకు పెట్టి వేరేరకం సరుకులు తయారు చేయడం ప్రారంభించాం. కాకపోతే పోయినసారిలాగా కాక ఈసారి వాటిని బాగా నాసిరకంగా చేశాం. ఇప్పుడు వాటిని కొన్నవారంతా ఏడాది తిరక్కముందే అవి చెడిపోయి మళ్ళీ కొనడానికి

మాదగ్గరకి వస్తున్నారు. ఈ పద్ధతిలో మా వ్యాపారం ఇప్పుడు బాగా పుంజుకుంది. కానీ మా ఇంటిపేరు మాత్రం తాళం వారుగా అలాగే ఉండిపోయింది" అన్నాడు బ్రహ్మయ్య.

మణిఅయ్యర్‌కు ఈ పరిస్థితుల్లో మంత్రికి కోపం రాకుండా ఇతర శిష్యులకు సమస్య రాకుండా చేయగలిగింది ఒక్కటే. బ్రహ్మయ్యకు వేరేగా రాత్రిపూట పాఠాలు చెప్పాడు. బ్రహ్మయ్య ఎంతవరకు నేర్చుకున్నాడనే ఆలోచనకుపోయి తన మనస్సును పాడుచేసుకోదలుచుకోలేదు. అయినా ఎలాగో ఈ విషయం మంత్రిగారి చెవినపడింది. అప్పట్నుంచి మంత్రికి ఒక సంకట పరిస్థితి. బ్రహ్మయ్యను తీస్తేనే ఇంటిపేరును బట్టి మనిషిని ఎలా ఎంపిక చేశావని అందరూ తననే అంటారు. తీసేయకపోతే బ్రహ్మయ్య మీద ఇంత పక్షపాతం చూపించడానికి కారణం ఏమిటి అని ఎవరేనా అనుమానిస్తారేమోనని భయం. ఈ బాధతో సతమతమవుతుండగానే మంత్రికి మరోవైపునుంచి మరో సమస్య ఎదురైంది.

ఆదిశంకరభట్టు ఆర్థికశాస్త్రంలో ప్రవీణుడు. కౌటిల్యుని అర్థశాస్త్రానికి వ్యాఖ్యానాన్ని రాశాడు. ఆదాయాలమీద, వ్యయాల మీద వివిధ రకాల ఆర్థిక సమస్యలమీద పరిశోధనలు చేసినవాడు. అతని ప్రతిభని గుర్తించి రాజుగారు అతన్ని ఆర్థికాధికారిగా నియమించాడు. పదవిని ఆక్రమించిన క్షణం నుంచి అతనిది ఒకటే ధ్యేయం. రాజ్యానికి ఎక్కువ డబ్బును ఎలా రాబట్టాలా అని. ఏడు సంవత్సరాల పరిశోధనతో అతను కనిపెట్టిన అద్భుత సత్యం, డబ్బు చేకూరాలంటే తిరుగులేని ఒకే మార్గం - ఎవ్వరూ తప్పించుకోలేనట్టుగా పన్నులు విధించడం.

అంటే ఆదిశంకరభట్టు సిద్ధాంతం ప్రకారం దేశంలో పన్ను కట్టని వారుండకూడదు. అమ్మేవాడూ కట్టాలి. కొనేవాడు కట్టాలి. వైద్యుడూ కట్టాలి. రోగీ కట్టాలి. గుడిలో దక్షిణలు తీసుకునే పూజారీ కట్టాలి. ప్రసాదం పుచ్చుకున్న భక్తుడూ కట్టాలి. దాత కట్టాలి. బిచ్చగాడూ కట్టాలి. వీటితో ఎన్నెన్నో పురోగాభివృద్ధి పథకాలను అమలు చెయ్యొచ్చునని శంకరభట్టు అభిప్రాయం. అయితే దీన్ని ఎదిరించడానికి ఎవ్వరూ సాహసించలేకపొయ్యారు. శంకరభట్టు దుర్వాసుడని అందరికీ తెలుసు. ఎలాంటి అభ్యంతరం తెలిపినా ఆ కోపంతో ఉన్న పన్నును రెండింతలు చేస్తాడేమోనని భయం.

ఇప్పుడతన్ని ఎలా లొంగదీయడమా అని అందరూ ఆలోచనలో పడ్డారు. వ్యూహాలు పన్నడం మొదలుపెట్టారు. కొందరు అతని పుట్టినరోజనీ, పెళ్ళిరోజనీ ఏదో ఒక నెపం పెట్టుకుని బహుమానాలను సమర్పించుకునేవారు. భట్టువాటిని సాదరంగా స్వీకరించి తనకిచ్చిన కానుకలను పరీక్షించి వీటిని కొన్నప్పుడు సరిగా పన్నులు కట్టేరా అని అడిగేవాడు. ఎంత ఆలోచించినా అతన్ని మెత్తపరిచే మార్గం ఎవరికీ తోచలేదు. ధర్మరాజంతటివాడికే జూదం అనే బలహీనత ఉండేది. ఈ భట్టుకి అలాంటి బలహీనత ఏదైనా ఉంటే దాన్ని వాడుకోవచ్చుకదా అని అందరూ ఆలోచిస్తున్నారు.

ఈ సమయంలో శంకరభట్టు ఇంట్లో వంటవాడు ఒక రహస్యం బయటపెట్టాడు. శంకరభట్టు చిన్నప్పుడు పాటలు పాడేవాడట. అది విన్న వాళ్ళ అమ్మమ్మ అతని చేత మళ్ళీ మళ్ళీ పాడించుకునేదిట. అప్పట్నుంచి అతనికి నలుగురి ముందూ సభలో పాడాలనే ఆశ ప్రారంభమైంది. ఇప్పటికీ ఏకాంతంగా ఉన్నప్పుడూ, స్నానం చేస్తున్నప్పుడూ తానొక సభలో పాడుతున్నట్టు ఊహించుకుని పాడుతూ ఉంటాడట. కానీ ఈ రహస్యాన్ని ఎదట వారికి చెప్పడానికి ఎప్పుడూ సంకోచించేవాడు.

ఈ వార్త వినగానే ఒక పట్టు దొరికిందనుకుంటూ అందరూ సంతోషించారు. కొందరు వ్యాపారులు ఒకరోజు శంకరభట్టును కలిసి ఆ మాటా యీ మాట మాట్లాడుతూ ఏదో తెలియని వారిలా "భట్టుగారూ! మీరు మాట్లాడేతీరు, కంఠంలో పలికే హెచ్చుతగ్గులూ వింటుంటే మీరు స్వతహాగా మంచి గాయకులు అనిపిస్తోంది" అన్నారు.

ఈ మాట వినగానే భట్టు 'మీరెలా కనిపెట్టారు?' అన్నట్లుగా చూసి చిరునవ్వుతో, "ఏదో అప్పుడప్పుడూ నా విశ్రాంతి సమయాల్లో పాడుకుంటుంటాను" అన్నాడు.

"అదేమిటి భట్టుగారూ! మీరింతటి గాన కళా సంపన్నులని ఎవ్వరికీ చెప్పలేదే? మీరు పాట పాడ్తారని తెలిస్తే అది ఎందరికో స్ఫూర్తినిస్తుంది" అన్నారు వ్యాపారులంతా.

శంకరభట్టుకి ఉత్సాహం ఎక్కువైంది. ఆ ఉత్సాహంలో తనకు తెలియకుండానే పాడ్డం మొదలుపెట్టాడు. ఇది కేదారగౌళ అని, ఇది భైరవి అని, ఇది నీలాంబరి అని చెప్పుకుంటూ పాడుతున్నాడు. కాని వ్యాపారులకు అన్నీ ఒకే రాగంలా వినిపిస్తున్నాయి. పెరట్లో గేదె అరిచినట్లుంది. ఆ భావాన్ని ముఖాన కనబర్చకుండా భట్టుగారి పాటకు తల ఊపుతూ ఆనందాన్ని ప్రకటించారు.

"భట్టుగారూ! మీ పాటవినే ఆనందంలో వచ్చిన పని మరచిపోయాం. ఈ నెల కట్టాలసిన పన్ను వచ్చే నెల చివర్లో కడ్తామని విన్నవించుకోడానికి వచ్చాం" అన్నారు వ్యాపారులు సవినయంగా.

"అదేం పరవాలేదులెండి. కాంభోజి రాగంలో ఈ పాట వినండి" అన్నారు భట్టుగారు. పన్ను కట్టమని అడగనంతసేపూ ఎన్ని రాగాల్నైనా వినడానికి సిద్ధంగా ఉన్నారు వ్యాపారులు.

కొన్నాళ్ళకే పట్టువస్త్రాల సంఘం వారు తమ వార్షికోత్సవానికి భట్టుగారిని ఆహ్వానిస్తూ ఆయనకు సత్కారం చేయ సంకల్పించారు. పైగా ఆ రోజే భట్టుగారిని పాటకచ్చేరి చేయమని కోరారు. అనుకోకుండా వచ్చిన ఈ అవకాశాన్ని వినియోగించుకుని తన చిరకాల వాంఛ తీర్చుకోవాలనుకున్నాడు శంకరభట్టు.

భట్టుగారు గానం చేస్తారన్న వార్త ఊళ్ళో ఒక సంచలనాన్ని సృష్టించింది. ఆరోజు కచేరీకి వెళ్ళి ముందు వరుసలో కూర్చుని ఆయన చూస్తుండగా తల ఊపడానికి అందరూ పోటీ పడ్డారు. భట్టుగారి కచ్చేరీకి వాయిద్య విద్వాంసులను సంఘంవారే ఏర్పాటు చెయ్యాల్సొచ్చింది.

కచ్చేరి రోజున సభామందిరం జనంతో కిక్కిరిసిపోయింది. వేదిక మీద ఆదిశంకరభట్టుతో పాటు ఫిడేలు, తంబూరా, మృదంగం వాయించేవారు కూర్చున్నారు. శంకరభట్టు ఒకసారి అందర్నీ కలయచూశాడు. మామూలు సమయంలో అయితే ఆ చూపు ఎవరెవరు పన్నులు కట్టలేదో చూస్తున్నట్టుంటాయ్. కానీ ఇప్పుడు ఆ చూపుల్లో పన్నుల సంగతే మరిచిపోయినట్టు కనిపిస్తోంది.

భట్టుగారు హంసధ్వని రాగంతో కచ్చేరి మొదలుపెట్టారు. రాగం ఆలాపించగానే అందరి ముఖాలను వేపాకు నమిలినట్టుగా మారాయ్. కానీ వెంటనే తేరుకుని ప్రయాసతో అందరూ ముఖంలో ఆనందాన్ని తెచ్చుకున్నారు. ముఖ్యంగా ముందు వరుసలో కూర్చున్నవారి పరిస్థితి మరీ ఘోరంగా వుంది.

ఆలాపన కాగానే కీర్తన మొదలెట్టాడు భట్టు. వెంటనే మృదంగ విద్వాంసుడు తోడయ్యాడు. ఇప్పుడు వచ్చింది అసలు చిక్కు. కొంతసేపు పాటసాగగానే మృదంగం వాని తాళానికి, భట్టుగారి పాటకు పొత్తు కుదరలేదు. భట్టుగారు మృదంగం వాని ఊహకు చిక్కకుండా ఎటో వెళ్ళిపోతున్నాడు. ఉన్నట్టుండి పరుగెడ్తాడు. వెంటనే నిదానంగా పాడ్తాడు. ఈ పరిస్థితిలో మృదంగం వానికి ఏం చెయ్యాలో తోచక చరణం మధ్యలో వాయించడం ఆపేశాడు. ఒక్కసారిగా కచ్చేరి ఆగిపోయి సభంతా నిశ్శబ్దంతో స్థంభించిపోయింది.

"ఏమిటి ఆపేశావ్?" అని గర్జించాడు భట్టు. మృదంగం వాడు ఏమీ పలక్క శిలాప్రతిమలా వుండిపోయాడు. నోరెత్తితే ఏమి కీడు సంభవిస్తుందో అన్న భయంతో మౌనం వహించాడు.

శంకరభట్టు మళ్ళీ మళ్ళీ అడిగేసరికి మాట్లాడకుండా లేచి సభను విడిచిపెట్టి వెళ్ళాడు. భట్టుకు కోపం వచ్చింది. మృదంగం వాని మీదకాదు. అతన్ని తీసుకొచ్చిన పట్టు వస్త్రాల సంఘం వారిమీద. "తప్పు క్షమించండి. వచ్చేవారం మళ్ళీ కచేరి ఏర్పాటు చేస్తాం. అప్పుడు మంచి వాయిద్యగాణ్ణి నియమిస్తాం" అన్నారు దీనంగా, ఆ మాటతో కొంత శాంతించి సరేనని వెళ్ళిపోయాడు భట్టు.

దీనికి ఒప్పుకున్న వాళ్ళందరికీ కొరివితో తలగోక్కున్నట్టయింది. ఈసారి సరైన మృదంగ వాయిద్యగాణ్ణి అందించలేకపోతే మూడు సంవత్సరాల వరకు రెండింతల పన్నుకట్టక తప్పదు. మరికొందరు పెద్దలు పట్టువస్త్ర వ్యాపారులు చెయ్యలేనిది తాము చెయ్యగలిగితే భట్టుగారి దగ్గర తాము మంచిపేరు తెచ్చుకోవచ్చని అనుకున్నారు.

ఈవిధంగా చాలామంది కచ్చేరీలు ఏర్పాటు చేసినా భట్టుగారికి తృప్తినిచ్చే మృదంగ విద్వాంసుణ్ణి ఒక్కర్ని కూడా పట్టుకోలేకపోయారు. ప్రతిసారీ ఎవరో ఒక వాయిద్యగాడు రావడం, కచ్చేరి మొదలవడం, సగంలో ఆపేసి వెళ్ళిపోవడం. ఇలా అయిదుగురు వాయిద్యగాళ్ళు మారారు. మిగిలిన వాళ్ళెవరూ రావడంలేదు.

చివరకు రాజుగారి అనుమతితో ఆస్థాన విద్వాంసుడైన పళనిమణి అయ్యర్‌నే ఈ మహత్కార్య నిర్వహణకు ఆహ్వానించాలని నిర్ణయించారు. కానీ మణిఅయ్యర్ కూడా విఫలుడైతే ఊళ్ళోవాళ్ళ భవిష్యత్తు నరకమే. కొద్దిరోజుల్లో కొత్తసంవత్సరం రాబోతుంది. ఇప్పుడున్న కోపంతో భట్టుగారు కొత్తపన్నులు ఏం విధిస్తారో అని అందరూ భయపడుతున్నారు.

మంత్రిని ఆవేదనలో ముంచిన రెండవ సమస్య ఇదే. ఆదిశంకరభట్టులాంటి ఆర్థిక నిపుణుణ్ణి కాదనలేక, ప్రజలకు రానున్న కష్టాలకు విముక్తి చూపించలేక బాధపడుతున్నాడు. ఈ పరిస్థితిలో క రాజుగారు ప్రస్తావించిన కవిత్వం మంత్రి బుర్రలోకి ఎక్కలేదు. ఇది గమనించిన క రాజు దీనికి కారణం ఏమిటో మంత్రి నడిగి తెలుసుకున్నాడు.

"దీనికి భయపడవలసిన పనేముంది మంత్రీ! మీకు ఎదురైన ఈ రెండు సమస్యలను ఒకదానికొకటి ముడివేస్తే సమస్య తీరుతుంది" అన్నాడు క రాజు. మంత్రికర్థం కాలేదు.

"శంకరభట్టు గానానికి తాళం బ్రహ్మయ్య ఒక్కడే సరియైన మృదంగ విద్వాంసుడు" అన్నాడు క రాజు.

రాజుగారి మాటల్లోని భావం మంత్రికర్థమైంది. పౌర్ణమి రోజు భట్టుగారి గానసభ ఏర్పాటు చేశారు. ఎప్పటిలాగే మందిరం నిండిపోయింది. కానీ ఎవ్వరు ముందు వరుసలో కూర్చోడానికి ఇష్టపడలేదు.

భట్టుగారు తన ధోరణిలో గానం చేస్తున్నారు. నైపుణ్యం లేకపోయినా భట్టు పాటకు తగ్గట్టు వాయించే ప్రతిభ బ్రహ్మయ్యకు ఉంది. వేగంగా పాడ్తే వేగంగా, నిదానంగా పాడ్తే నిదానంగా వాయిస్తున్నాడు.

సంగీతం తెలిసినవారు బ్రహ్మయ్య వాయించేది విని ఘోరంగా వుందని చెవులు, మూసుకోవచ్చుగాక, కానీ భట్టుగారి కచ్చేరీలో మధ్య ఆపకుండా చివరివరకు వాయించిన ఘనత బ్రహ్మయ్యకే దక్కింది. కచేరి దిగ్విజయంగా ముగిసింది. భట్టుగారు ఆనందంతో తేలిపోతున్నారు. ఇప్పుడు బ్రహ్మయ్య అతనికి ఆప్తుడయ్యాడు. భట్టుగారి కచ్చేరి అంటే బ్రహ్మయ్య తాళం ఉండాలి అనేమాట ప్రతీనోటా వినవచ్చింది. దీంతో బ్రహ్మయ్య పలుకుబడి విపరీతంగా పెరిగిపోయింది. భట్టుగారి దగ్గర ఏ పని చేయించుకోవాలన్నా అది బ్రహ్మయ్య ద్వారనే జరగాలనే స్థితికి వచ్చింది. ఎలాగైతేనేం, బ్రహ్మయ్య సిఫార్సు మూలకంగా ప్రజలకు పన్నుల భారం తగ్గింది. బ్రహ్మయ్య ఆదాయం పెరిగింది. మంత్రికి కొంత ఊరట కలిగింది.

"ఇప్పుడు తెలిసిందా మంత్రీ! ఎదుటివాడికి తగ్గట్టు తాళం వేయగలిగిన వాడే ప్రతిభావంతుడు. ఆనాడైనా, ఈనాడైనా ఎవరైనా పైకి రావాలంటే మొదట నేర్చుకోవలసిన తాళం ఇదే. ఇదే నిజమైన ఆదితాళం. ఇందులో ఎంత ప్రావీణ్యం సంపాదిస్తే అంత అభివృద్ధిలోకి రాగలరు" అన్నాడు క రాజు జీవిత సూత్రాన్ని పూర్తిగా అర్థం చేసుకున్న స్వాములవారిలా.

(ఈ కథలన్నీ గతంలో హాసం పత్రికలో ప్రచురించబడ్డాయి. అంతర్జాతీయంగా ఉన్న తెలుగువారందరికీ చేరాలన్న ఉద్దేశంతో రచయిత ప్రత్యేక అనుమతితో పునర్ముద్రిస్తున్నాము)

(వచ్చేనెలలో మరోకథ)